Prožívat a myslet

Protože se ukazují obrovské rozdíly v chápání některých filosoficky užívaných nebo přímo zavedených termínů, je třeba se pokusit buď ty pro naše cíle nejlépe použitelné vybrat anebo nějaké nové zavést. Týká se to například takových i běžně užívaných slov jako je sloveso „žíti“, uventuelně „prožívati“ či „zažívati“ atd. Patočka kupříkladu říká, že „je základní rozdíl mezi smyslem pouze prožívaným a mezi smyslem výslovně zachyceným, protože formulovaným“; „prožíváme mnohem více, nežli jsme s to zachytit, formulovat, vyjádřit“ (3586, str.74). Zde se ovšem musíme zastavit u nevysloveného předpokladu, že máme stále na mysli jen člověka a lidské „prožívání“. Nicméně i za tohoto redukujícího (tj. problematicky zjednodušujícího) předpokladu zůstává nejasný vztah mezi „prožíváním“ a „vědomým prožíváním“. Můžeme přece s jistotou upozornit na to, že prožíváme mnohem víc, než si uvědomujeme, a zejména že přechod mezi „pouhým prožíváním“ a prožívání uvědoměným nepředstavuje žádnou hraniční čáru, nýbrž obrovskou oblast, která je jakoby celým světem (kusem světa) pro sebe; Patočka mluví třeba o „polovičním, polovičatém prožívání (je tomu možná nějak podobně, jako tomu je s jazykem, kterého je pak zase zapotřebí k „zachycení, formulování, vyjádření“, užijeme-li Patočkových termínů; Patočka ovšem navíc mluví o „objektivaci jazyka“, což by potřebovalo být podrobeno zvláštnímu zkoumání). Tak třeba běžně se mluví o tom, jak člověk „prožívá svůj život“; jak tomu lez rozumět? Nejde přece jen o to, co si uvědomujeme, jako by to neuvědoměné nebo málo uvědoměné nenáleželo k našemu životu. Takže je zřejmé, že prožíváme víc, než jsme schopni si uvědomit (a to nepochybně tak, že si to neuvědomujeme v tu chvíli, kdy to prožíváme). Na druhé straně je však stejně nepochybné, že to, co si ze svého prožívání (života vůbec) uvědomujeme, není jen méně, než co prožíváme, ale leckdy naopak více, než jsme prožívali – už třeba proto, že si dodatečně můžeme uvědomit leccos z toho, co jsme prožili (jak potom máme za to), takže to ke svému prožívání resp. ke svým prožitkům musíme jako „přidat“; jde pak o víc než vzpomínku na starší prožívání, ale už také o jakési úpravy a jakoby „upřesňování“ toho, jak jsme prožívali, tedy o reflexi a novou interpretaci.

(Písek, 140809-2.)